רע כל היום. אמר רבי שמעון בן לקיש *יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר °צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו שנאמר °ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו. תנא *דבי רבי ישמעאל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ: אם אבן הוא נימוח דכתיב °הוי כל צמא לכו למים וכתיב °אבנים שחקו מים, אם ברזל הוא מתפוצץ דכתיב °הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן יצר הרע מסיתו לאדם בעוה"ז ומעיד עליו לעולם הבא שנאמר °מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון שכן באטב"ח של ר' חייא קורין לסהדה מנון, רב הונא רמי: כתיב °כי רוח זנונים התעה וכתיב °בקרבם בתחלה התעם ולבסוף בקרבם. אמר רבא בתחלה קראו הלך, ולבסוף קראו אורח, ולבסוף קראו איש שנאמר °ויבא הלך לאיש העשיר ויחמול לקחת מצאנו ומבקרו לעשות לאורח וכתיב ויקח את כבשת האיש הרש ויעשה לאיש הבא אליו *אמר רבי יוחנן אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע, משביעו רעב שנאמר °כמרעיתם וישבעו וגו'. אמר רב חנא בר אחא: אמרי בי רב-ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן: גלות כשדים וישמעאלים ויצר הרע: גלות דכתיב °ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם וגו' כשדים דכתיב °הן ארץ כשדים זה העם לא היה ישמעאלים דכתיב °ישליו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל לאשר הביא אלוה בידו יצר הרע דכתיב °ואשר הרעתי *אמר רבי יוחנן אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאיהן של ישראל: אחד דכתיב "ואשר הרעתי" ואחד דכתיב °הנה כחומר ביד היוצר כן אתם וגו' ואידך °והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר אף בהא נמי °ואת רוחי אתן בקרבכם וגו'. °°)ויראני ה' ארבעה חרשים מאן נינהו ארבעה חרשים? אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואליהו וכהן צדק, מתיב רב ששת אי הכי היינו דכתיב °ויאמר (אלי) אלה הקרנות אשר זרו את יהודה, הני *לשובה אתו? א"ל שפיל לסיפיה דקרא "ויבואו" אלה להחריד אותם לידות את קרנות הגוים הנושאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה וגו'" א"ל בהדי חנא באגדתא למה לי. °והיה זה שלום אשור כי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו והקמנו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם" מאן נינהו שבעה רועים דוד באמצע אדם שת ומתושלח-מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו ומאן נינהו שמנה נסיכי אדם ישי ושאול ושמואל עמוס וצפניה *)צדקיה *ומשיח ואליהו: ארבעה סולמות כו': תנא גובהה של מנורה חמשים אמה (כו'): וארבעה ילדים של פרחי כהונה ובידיהם כדי שמן של מאה ועשרים לוג: איבעיא להו מאה ועשרים לוג: (א)לכולהו או דלמא לכל חד וחד? תא שמע ובידיהם כדי שמן של שלשים שלשים לוג שהם כולם מאה ועשרים לוג. תנא והן משובחין היו יותר מבנה של מרתא בת בייתוס, אמרו על *בנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל שתי ירכות של שור הגדול שלקוח באלף זוז ומהלך עקב בצד גודל ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן משום °ברב עם הדרת מלך. מאי משובחים-אילימא משום יוקרא, הני יקירי טפי? אלא התם כבש ומרובע ולא זקיף, הכא סולמות וזקיף טובא: ולא היה חצר בירושלים: תנא

אשה

*) נ"א חזקיהו °)ישעיה כג °°) זכריה ב

תורה אור: תהלים לז · שם · ישעיה נה · איוב יד · ירמיה כג · משלי כט · הושע ד · שם ה · שמואל ב יב · הושע יג · ישעיה נב · ישעיה כג · איוב יב · מיכה ד · ירמיה יח · יחזקאל לו · שם · זכריה ב · מיכה ה · משלי יד

רע כל היום · כל היום רעתו מתוספת : ה' לא יעזבנו בידו · בתריה כתיב : מנוול זה · יצר הרע : לכו למים · נמשלה תורה למים וכתיב "אבנים שחקו מים" : דברי כאש · והאש מפעפע את הברזל וה"נו מתפוצץ שהניצוצות ניתזין ממנו : עבדו · יצה"ר הוא עבדו של אדם שאם רצה הרי הוא מסור בידו שנאמר "ואתה תמשל בו" : באטב"ח · (ג) אלפא *ביתא הוא א"ט ב"ח ג"ז ד"ו הרי עשיריות, י"צ כ"פ ל"ע מ"ס הרי מאות, ק"ץ ר"ף ש"ן ת"ס הרי אלפים, ונשארו הנ"ך שלא היה לה"א בן זוג בעשיריות ולא לנו"ן בן זוג במאות לפי סדר האותיות ולא לכ"ף בן זוג באלפים וחברם יחד נמצא דרך אלף בית זה סהדה מנון סמ"ך מן מ"ם במקום מ"ם ה"א מן ה"ן במקום נו"ן דל"ת מן ד"ו במקום וי"ו ועוד ה' במקום נו"ן : התעם · תעות בעלמא : בקרבם · משמע נטוע בלבם : הלך · עובר דרך עליו ואינו מתאכסן עמו : אורח · אכסנאי : איש · בעל הבית : ויבא הלך · בדוד ובת שבע קאי דקאמר ליה נביא לדוד על יצר רע הבא אליו : אבר קטן · גוייה : משביעו · בתשמיש : רעב · גופו חסר כח ורעב לעת זקנה : שבע · בכח שלם : גלות · שהגלה את ישראל : לא היה · אינו כדי והלואי לא היה : אהלים לשודדים · אלו ערביים השוכנים באהלים במדברות ורועים מקנה כל ימיהם וכתיב סיפיה דקרא לאשר הביא וגו' כלומר הוא עצמו גרם לו הרגזתו שהביאם בעולם : מה לי פה · זו היא חרטה : ואשר הרעתי · רישא דקרא "אוספה הצולעה, והנדחה אקבצה, ואשר הרעתי" אני בראתי את יצר הרע המחטיאם וגרמתי להם כל זאת : שלשה מקראות · המעידין שהטעות והזכיות בידו ותוכן הלבבות : חרשים · אומנים : משיחים שניהם חרשים לבנין בית המקדש, אליהו = חרש אבן שבנה מזבח בהר הכרמל ומליצו שהוא עתיד להשתלח : וכהן צדק · הוא שם בן נח ונקרא חרש ויחזק. חרש את צורף (ישעיה מא) ובבראשית רבה (פ' מ"ג) מפרש ליה במלכי צדק שבא לקראת אברהם וברכו וחיזקו וקראו חרש על שם בנין התיבה שבנה עם אביו : אלה הקרנות אשר זרו · בתריה כתיב : שפיל לסיפיה דקרא · "דאלה הקרנות" ויבאו אלה להחריד אותם" סוף הפסוק הוכיח שתחילתו אינו מדבר בחרשים אלא באומות שכששאל הנביא את המלאך מה אלה החרשים אמר לו אלה הקרנות כלומר אומות הללו אשר זרו את יהודה ויבאו אלה החרשים להחריד אותם הקרנות לידות את קרנות הגוים : שפיל · השפל עצמך לתחתית המקרא לסופו : *אמר רב ששת בהדי חנא באגדתא למה לי · מה לי אצלו בהגדה בקי הוא בהגדה ממני ולא אוכל לו : שבעה רועים ושמנה נסיכים · לא ידעתי בהם טעם, כמדומה לי דאמרינן בעלמא וילאך להיכן אזל להציל בניו מדינה של גיהנם כדכתיב כי אתה אביט (מדרש ילקוט מיכה ה)* : עמוס וצפניה · מן הנביאים היו : אדם שת ומתושלח · מן הצדיקים שהיו קודם המבול שלא חטאו עד דור אנוש כדכתיב (בראשית ד) אז הוחל וגו' מתושלח צדיק גמור היה כדאמרינן בחלק (סנהדרין דף קח:) שבעת ימים שנתנו לדור המבול הן ימי אבלו של מתושלח : לכולהו · לארבעת הילדים דהוו שלשים לכל חד : והן משובחין · בדבר זה היו משובחים בכחם יותר מבנה של מרתא : בנה של מרתא בת בייתוס · כהן היה : עקב בצד גודל · הוליכן בכבש בנחת עקב רגל אחד בצד גודל של חבירתה ודרך נושאי משאוי לרוץ : ולא הניחוהו אחיו הכהנים · להוליך שני אברים אלא כמנין המפורש בסדר יומא (דף כו:) פר קרב בכ"ד משום ברוב עם הדרת מלך : אי משום יוקרא · כובד המשוי : הנך יקירי טפי · שתי ירכות כאילו כבידות משלשים לוג : כבש ומרובע · הכבש היה משפע בשיפוע אורך קרוב לארבע אמות שיפוע לכל אמה גובה דשתים ושלשים אמה אורך לתשעה גובה :

יש

ונחלק הקורנס וסנפירין לא נחלק ממקומו היינו הוא דכתיב וכפטיש יפוצץ סלע הסלע יפוצץ את הפטיש וסנפירין הוא אבן ספיר ואע"ג דלא כתב יפוצצו סלע הרבה פסוקים יש בענין זה אבנים שחקו מים (איוב יד) פירושו שחקו אותן מים וקצת קשה דהכא מדמה פטיש ליצה"ר ובהנהו מדמי פטיש לדברי תורה, בסנהדרין ובשבת ושמא ה"ט דמקרא אחד יוצא לכמה טעמים וקשה לפירוש ר"ת דבריש מסכת תענית (דף ז.) אמר כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם שנאמר כפטיש יפוצץ סלע אלמא פטיש קשה ומפוצץ את הסלע* :

[ועי' תוספות קידושין ל: ד"ה אם]

משביעו · שמרבה בתשמיש ביום ובלילה דהא מייתי לה בחלק (סנהדרין דף קז.) גבי עובדא דדוד שאמר בחנני ה' ונסני דקאמר מיד לעת ערב ויקם דוד מעל משכבו ואמר רב יהודה אמר רב שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה דאמר רבי יוחנן אבר קטן יש בו באדם :

אשה

הימנו ומתגבר עליו להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק וגו' אם פגע בך מנוול זה פירוש הוא יצה"ר משכהו לבית המדרש · אם וכו' וה' לא יעזבנו בידו · שכן בא"ט ב"ח קורין לסהדה מנון פירוש כגון א"ת ב"ש ג"ר ד"ק · וא"ל ב"ם ג"ן ד"ס וכיוצא בהן · ואלו האותיות של א"ט ב"ח כח הן א"ט ב"ח ג"ז ד"ו י"צ כ"פ ל"ע מ"ס ק"ת ר"ש · הן האותיות שאצל סמ"ך ה"א דל"ת ה"א שהוא סהדה יבא מהן מנון וכן חילוף · אמר רבא בתחלה קראו הלך ובסוף קראו אורח ובסוף איש · שנאמר ויבא הלך לאיש העשיר וגו' · א"ר יוחנן אבר יש באדם מרעיבו שבע משביעו רעב : ד' הקב"ה מתחרט שבראן באלו יש הרעה אלו הן כשדים וישמעאלים גלות ויצה"ר כשדים הן ארץ כשדים זה העם לא היה אילמלא ג' מקראות הללו נתמוטטו רגלי שונאי ישראל ואשר הרעותי וכתיב כי הנה כחומר ביד היוצר וגו' וכתיב והסירותי וגו' · רב פפא אמר האי נמי דכתיב ואת רוחי אתן וגו' ד' חרשים משיח בן דוד משיח בן יוסף אליהו וכהן צדק · (ד' חרשים משיח בן דוד שבעה רועים משיח בן יוסף) שבעה רועים דוד באמצע אדם שת מתושלח מימינו אברהם יעקב ומשה משמאלו [שמונה] נסיכי אדם ישי שאול ושמואל. עמוס צפניה חזקיהו ואליהו ומשיח: פים' ומנורות של זהב היו שם' וספלין בראשיהם כו' ד' ילדים מפרחי כהונה ובידיהן כדי שמן של ק"כ לוג ואוקימנא ביד כל אחד כד שמן של ל' לוג הכל ק"כ לוג · ואלו הילדים שהיו עולין בסולמות ובידיהן כד של ל' לוג היו משובחין מבן מרתא בת בייתוס שהיה נוטל ב' ירכות של שור גדול הלקוח באלף כסף בידו אחת ומהלך עקב בצד גודל ועולה בהן במזבח שהכהן היה עולה בכבש שאינו זקוף · ואלו הילדים כשהן זקופין : פים' מבלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהם היו מפקיעין : ירושלמי מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין נרות שבפנים ממכנסי כהן הדיוט היו מדליקין נרות מבחוץ כתיב להעלות נר תמיד שיערו לומר אין לך דבר שעושה שלהבת אלא פשתים · מהו מפקיעין תירגם ר' חני מפשילין : תנן לא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאה ועשרים לוג לכולהו : (ג) רש"י ד"ה באטב"ח· נ"ב זהו פירוש הערוך אבל רש"י פירש בפ"א וכמו שהעתיק בס' עין יעקב :

עיין ברש"ע נוסחא אחרת

[קדושין ל: ע"ש]

[שם]

סנהדרין קז.

ברכות לב. ע"ש

[ס"א יתיבי מותבי ליהודה]

[בע"י איתא ואליהו ומשיח וכ"א בילקוט]

[ועי' פרש"י ברכות י. ד"ה שפיל]

[תוספתא דיומא פ"א]

[ועיין שבת פט:]

*ד' קידושין פא.
א' לאו דקא מבזי בקידושי
מתניה דם כלימו ויבהל ומה שנגה לו - פא:

זכריה ב
א ואשא את עיני וארא והנה ארבע קרנות
ב ואומר אל המלאך הדובר בי מה אלה ויאמר אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה את ישראל וירושלים
ג ויראני ה' ארבעה חרשים
ד ואומר מה אלה באים לעשות ויאמר לאמר אלה הקרנות אשר זרו את יהודה כפי איש לא נשא ראשו ויבאו אלה להחריד אותם לידות את קרנות הגוים הנושאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה

נושא
הנהגת יצר הרע מול האדם
1. מסיתו בעוה"ז ומעיד נגדו בעוה"ב
2. בתחילה כהלך אח"כ אורח ואח"כ בעה"ב

מבנה
ג' שמות שדוד המלך קרא ליצה"ר

מבנה
◇ ד' מתחרט הקב"ה שבראם

מבנה
△ מקראות שאלמלא נאמרו נתמוטטו רגליהם של שונאיהם של ישראל
△ אינו מרשימת הג' של ר' יוחנן

נושא
מנורות של שמחת בית השואבה
פרחי כהונה שהעלו דרך סולמות כדי שמן לגובה נ' אמה
להדלקת המנורות